

Asia: VN/11019/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maanalaisen verkkoinfrastruktuurin sijaintitiedoista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Millaisia taloudellisia, toiminnallisia, yhteiskunnallisia tai muita vaikutuksia tunnistatte? Miten arvioitte uuden toiminta- ja toteutusmallin tai muut edustamallenne taholle aiheutuvat seuraukset?

Keravan kaupungin kannalta uusi toiminta- ja toteutusmalli vaikuttaa sekä kaupungin toimintaan verkkotietojen haltijana (vesihuolto) että suunnittelu- ja rakennustöiden toteuttajana.

Verkkotietojen keskittäminen ja hallittu tiedon jakaminen esityksessä kuvatulla tavalla parantaa onnistuessaan niiden käsittelyä ja käyttöä kunnan suunnittelu- ja rakennustoiminnassa. Verkkotietojen jakelu tulee kuitenkin ratkaista siten, että tietojen toimittaminen ja käyttö ratkaistaan tavalla mikä ei aiheuta kustannuksia esimerkiksi ohjelmistojen kehittämiseen kannalta. Verkkotietojen tietosisältö ja formaatti tulee toteuttaa sillä tavalla, että se mahdollistaa niiden käytön eri paikkatietoalustoilla.

2. Miten näette uusien toimijoille asetettujen velvoitteiden, kuten esimerkiksi rekisteröintivelvoitteiden, tiedonantovelvoitteiden, turvallisuusvelvoitteiden ja näyttötoimintavelvoitteiden, toimivuuden edustamanne tahon näkökulmasta?

Kunnan toiminnan kannalta yhtenäiset velvoitteet verkkotoimijoille parantavat verkkorakentamisen laatua ja tiedonkulkua. Tällä hetkellä erityisesti näyttötoiminta on hyvin sekavaa. Velvoitteiden osalta on tärkeää selvittää vastuukysymykset selkeästi tapauksissa, joissa verkkoa on vahingoitettu esimerkiksi rakentamisen yhteydessä.

Kaupungin vesihuollon osalta lakiehdotuksen 8.1 §:n mukainen talousvesiverkostoa koskeva hajautetulla mallilla toteutettava poikkeus tiedonantovelvollisuuteen on tarkoituksenmukainen. Poikkeuksen soveltamisalaa esitetään kuitenkin täydennettäväksi siten, että talousvesijohdon lisäksi siihen sisällytetään myös jätevesiviemäri. Jätevesiviemäri sijaitsee pääsääntöisesti vesijohdon rinnalla samassa kaivannossa, ja sen toimivuus on keskeistä ihmisten terveyden ja ympäristön suojelun kannalta.

Edellä esitetyin perustein on tarkoituksenmukaista, että vesihuoltolaitoksella on hallussaan kaikki vesihuoltoverkoston koskeva aineisto. Käytännön toiminnan ja tiedonhallinnan kannalta on lisäksi yksinkertaisempaa ja selkeämpää, että saman johdon omistajaa koskevat tiedot ovat koottuna yhteen paikkaan. Kokonaisuuteen tulisi sisällyttää myös hulevesiverkosto, joka on useimmiten esitetty vesihuoltolaitoksen johtokartalla.

3. Miten 26 §:n verkkotietojärjestelmän luokat toimivat näkökulmastanne ja ovatko esitetyt verkkotietojärjestelmien tietoturva vaatimukset riittävän kattavat?

Uudessa lainsäädäntöehdotuksessa verkkotietojärjestelmät jaetaan eri luokkiin sen mukaan, kuinka merkittäviä niiden käsittelemät verkkotiedot ovat tietoturvan, saatavuuden ja eheyden näkökulmasta. Luokittelu tarjoaa selkeän ja riski perusteisen tavan määritellä järjestelmien vaatimustasoja.

Luokittelumalli on riittävän kattava, koska se huomioi kaikki verkkotietojärjestelmät riippumatta niiden koosta, teknisestä toteutuksesta tai tietomäärästä. Samalla se jakaa järjestelmät tarkoituksenmukaisesti eri riskitasoihin, mikä tekee sääntelystä sekä tehokasta että kohtuullista.

Luokkien sisällöt vastaavat hyvin käytännön toimintaa. Kriittiset järjestelmät tarkastetaan perusteellisemmin, mutta pienemmille toimijoille ei synny tarpeettoman raskasta hallinnollista taakkaa. Näin kokonaisuus tukee sekä tietoturvaa että toiminnan sujuvuutta.

Verkkotietojärjestelmien luokittelu toimii tehokkaasti, koska se suhteuttaa vaatimukset järjestelmän kriittisyyteen. A luokan järjestelmille asetetaan tiukimmat tietoturva vaatimukset ja edellytetään ulkopuolista arviointilaitoksen auditointia, kun taas B ja C luokissa vaatimustaso kevenee, mutta säilyy silti selkeästi määriteltynä ja valvottuna. Tämä varmistaa, että tietoturva vaatimukset ovat kattavat kaikissa luokissa, mutta samalla tarkoituksenmukaiset eri toimijoiden käytännön tarpeisiin.

4. Miten näette sähköisen tietopisteen rahoituksen ja toimialoilta perittävät maksut nyt ja tulevaisuudessa?

Sähköinen tietopiste tulee rahoittaa sen toteuttavan tahon puolesta. Kohdassa kaksi esitetyt velvoitteet aiheuttavat todennäköisesti kuluja verkkotoimijoille, joten sähköisen tietopisteen rahoitus on toteutettava niin ettei se lisää kustannuksia verkkojen rakentajille tai tietojen käyttäjille.

Kuntia ei lähtökohtaisesti ole perusteltua pitää palvelun maksajina, vaan palvelun kustannusten tulisi kohdistua niille toimijoille, jotka hyödyntävät palvelua tekemällä verkkotietokyselyjä. Vaikka kunnilla voi olla tarve tehdä verkkotietokyselyjä, kuntien omistamalle maaomaisuudelle sijoitettua johtotietoa ei ole perusteltua pitää kunnille maksullisena tietona.

5. Miten arvioitte verkkotietokyselyn määraajat sekä verkkotoimijalle asetetun määraajan ilmoittaa verkkotietokyselyssä pyydetty tiedot Liikenne- ja viestintäviraston tietopisteeseen?

Määräajat tulee toteuttaa siten, että ne mahdollistavat mahdollisimman ajantasaisen tiedon sähköisen tietopisteen aineistossa. Määräaikojen lisäksi aineiston laatua tulee valvoa.

Hajautettua mallin toimintatapaa koskevassa 8.3 §:ssä ehdotettu kolmen päivän määräaika johtotietojen toimittamiselle on liian lyhyt. Vesihuoltolaitosten päivittäiseen toimintaan kuuluu laaja kirjo erilaisia tehtäviä, joista johtotietojen toimittaminen on vain yksi osa. Johtotietojen toimittaminen edellyttää toisinaan tietojen tarkistamista, mikä voi viedä aikaa. Toimitusajaksi tulisi tästä syystä säätää vähintään yksi viikko, jotta tiedot voidaan toimittaa mahdollisimman luotettavasti muiden lakisääteisten ja operatiivisten tehtävien ohella.

6. Miten arvioitte verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen käsittelyn kokonaisturvallisuutta ja uusien turvallisuusvaatimuksien riittävyyttä ja kattavuutta?

Uusi sääntely vahvistaa verkkoinfrastruktuurin sijaintitietojen kokonaisturvallisuutta merkittävästi. Sähköisen tietopisteen kautta tapahtuva tiedonvaihto keskittää prosessin valvottuun ympäristöön, jossa tunnistautuminen, lokitus ja rajoitettu tietojen luovuttaminen vähentävät väärinkäytösten riskiä. Lisäksi järjestelmään rakennettu mahdollisuus rajoittaa tai keskeyttää tiedonluovutus poikkeustilanteissa tukee kansallista turvallisuutta ja ehkäisee haitallista tiedonkeruuta.

Verkkotietojärjestelmien luokitus mahdollistaa riskiperusteisen valvonnan, jossa kriittisimmät järjestelmät auditoidaan ulkopuolisella arviointilaitoksella. Tämä takaa korkeimman suojaustason järjestelmissä, joissa tietovuotojen vaikutus olisi suurin.

Henkilöturvallisuusselvitykset varmistavat, että tietoihin pääsevät vain luotettavat henkilöt, mikä vahvistaa sisäistä turvallisuutta.

Tietojen luovuttamisen ja säilyttämisen tiukat rajaukset sekä velvollisuus tuhota tiedot määräajassa vähentävät tarpeettoman tiedon leviämistä.

Velvollisuus ilmoittaa virheistä ja vahingoista parantaa valvontaa ja mahdollistaa nopean reagoinnin järjestelmätason puutteisiin.

Yhdessä nämä toimenpiteet muodostavat riittävän ja monikerroksisen turvallisuuskehikon, joka kattaa sekä järjestelmät, prosessit että henkilöstön – ja vastaa hyvin sekä nykyisiin että ennakoituihin uhkakuviin.

7. Muita huomioita tai kommentteja hallituksen esityksestä?

Olisi toivottavaa, että hallituksen esityksessä otettaisiin kantaa siihen, kuinka ehdotettu sääntely suhtautuu turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) turvallisuus selvitysmenettelylle asetettuihin edellytyksiin. Lisäksi hallituksen esityksessä tulisi myös arvioida sitä, kuinka ehdotettu sääntely

soveltuu sellaisten verkkotoimijoiden osalta, joiden toimintaa sääntelee myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999).

Roos Simmo

Keravan kaupunki - Keravan kaupunginhallitus 9.3.2026 § 59